

Prostorno-materijalno okruženje i dramski odgoj u predškolskoj ustanovi

---

Kolarić Sever, Kim

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:141367>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Petrinja)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Kim Kolarić Sever

TEMA ZAVRŠNOG RADA:

Prostorno-materijalno okruženje i dramski odgoj u predškolskoj ustanovi

MENTORICA: doc. dr. sc. Iva Gruić

Petrinja, rujan 2019.

SADRŽAJ

Sažetak	3
Summary	4
1. UVOD	1
2. CENTRI AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI	3
2.1. Istraživački centar	4
2.2. Centar stolno-manipulativne igre	5
2.3. Matematički centar	5
2.4. Centar rane pismenosti	6
2.5. Centar građenja	6
2.6. Glazbeni centar	7
2.7. Centar likovnog izražavanja	7
2.8. Centar simboličke igre	8
2.9. Mirni centar	8
3. DRAMSKI ODGOJ	9
3.1. Dramska igra	9
3.2. Utjecaj dramske igre na predškolsko dijete	11
4. CENTAR DRAMSKIH AKTIVNOSTI	12
5. ISTRAŽIVANJE	14
METODOLOGIJA PRIKUPLJANJA PODATAKA: Istraživanje poznavanja i učestalosti primjene dramskoga odgoja te ispitivanje o prisutnosti i izgledu centra dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću.	14
6. ZAKLJUČAK	21
LITERATURA	22
PRILOZI	24
Prilog 1. Upitnik o poznavanju i učestalosti primjene dramskoga odgoja te prisutnosti i izgledu centra dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću.	24
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	27
Zahvala	28

Sažetak

Tema ovog završnog rada je Prostorno-materijalno okruženje i dramski odgoj u predškolskoj ustanovi. Rad se sastoji od dva dijela. Prvi dio sadrži četiri cjeline koje se odnose na teorijski dio, a drugi dio je istraživački. Završni rad počinje uvodom koji sadrži osnovne naznake problema koji se obrađuje u radu. Teorijski dio govori o važnosti prostorno-materijalnog okruženja jer djetetu predškolska ustanova postaje zamjena za obiteljski dom. Ovdje se navode centri aktivnosti, njihovi opisi i uloge kao fizička odjeljenja vrtićkog prostora koja djetetu daju osjećaj sigurnosti. Jedan od centara aktivnosti je centar dramskih aktivnosti. Osim što je opisan mogući izgled centra dramskih aktivnosti, ovdje se može pronaći ponešto o scenskim lutkama kao najčešćim rekvizitima ovoga centra. U radu je definiran dramski odgoj i dramska igra kao osnovni oblik provedbe dramskog odgoja u predškolskim ustanovama. Također se spominje simbolička igra kao poveznica s dramskom igrom. Navedeni su primjeri dramskih aktivnosti s djecom te područja djetetova razvoja na koja ona utječu. U drugom dijelu rada opisuje se istraživanje provedeno među odgojiteljima. Cilj istraživanja bio je ispitati koliko često odgojitelji primjenjuju dramski odgoj u svojoj praksi, postoji li centar dramske aktivnosti u njihovoj skupini i smatraju li se uopće kompetentnima za dramski odgoj. Iz dobivenih rezultata se može zaključiti da ispitani odgojitelji znaju što je dramski odgoj i većina ih ima centar dramskih aktivnosti u svojoj skupini, ali smatraju da možda nisu u potpunosti kompetentni za dramske aktivnosti i igre, pa njihov dramski centar nije u čestoj uporabi. Rad završava zaključkom gdje je ukratko iznesen rezultat istraživanja, popisom literature, priložima i izjavom o samostalnoj izradi rada.

Ključne riječi:

prostorno-materijalno okruženje, centri aktivnosti, dramski odgoj, centar dramskih aktivnosti

Summary

Topic of this final paper is The Spatial-Material Surroundings and Scenic Education in Preschool. The paper consists of two parts. First part contains four sections pertaining to the theoretical part and second part is exploratory. The final paper begins with an introduction that contains basic indications of the problem that is addressed in the paper. Theoretical part discusses the importance of the spatial-material surroundings, because preschool becomes child's substitute for a family home. In this part, activity centers and their descriptions are mentioned as physical compartments of the nursery which give a sense of security to children. One of activity centers is Scenic Activity Center. In addition to describing the possible appearance of the Scenic Activity Center, herein is possible to find some information about stage puppets as the most common props of this center. The paper defines scenic education and drama play as the basic form of scenic education in preschools. The symbolic play is also mentioned as a link to the drama play. Examples of scenic activities with children and the affected areas of child's development are given. Second part of the paper describes the research conducted among educators. The goal of the study was to examine how often educators apply scenic education in their practice, whether there is a center for scenic/drama activity in their group and whether they consider themselves competent for scenic education. From the obtained results, it can be concluded that the interviewed educators know what scenic education is and most of them have a center for scenic/drama activities in their group, but they also feel that they may not be fully competent for scenic/drama activities and games, so their Scenic Activity Center is not in frequent use. The paper concludes with a summary of the research result, a list of references, annexes, and a statement on the independent production of the paper.

Keywords:

spatial-material surroundings, activity centers, scenic education, scenic/drama activity center

1. UVOD

Prostor predškolske ustanove je ujedno i djetetov drugi dom. Ono do sedme godine svoga života ondje provodi većinu svoga vremena, stoga je potrebno da mu se omoguće sredstva koja će pozitivno utjecati na sve aspekte i područja njegova razvoja. Dijete osim što komunicira s odgojiteljem i vršnjacima, u interakciji je s vrtičkim prostorom.

Bogato i poticajno prostorno-materijalno okruženje mnogi autori i stručnjaci smatraju nezaobilaznim faktorom djetetova života (Slunjski, 2006). Prostor treba biti bogat raznolikim materijalima koji će potaknuti djetetovu maštu, „pozivati“ dijete na igru i istraživanje. Materijali trebaju biti kvalitetni, edukativni i primjereni djetetovom uzrastu i zainteresiranosti. Odgojitelj je glavna osoba u formiranju vrtičkog okruženja i stvaranju najpovoljnijeg ozračja. Vrtički prostor je oblikovan centrima aktivnosti i time djetetu pruža osjećaj sigurnosti i obiteljskog doma.

„Igra je izvorna dječja aktivnost“ (Perić Kraljik, 2009, str. 13). Svaka dječja igra je neponovljiva i univerzalna. Ona je djetetu prolaz u svijet mašte gdje može činiti nemoguće i biti ono što možda nikada neće postati. Djetetu je igra primjer za sreću.

Dramska igra je način provođenja dramskog odgoja. Dijete ima mogućnost slobodnog izražavanja i najbitnije je što se ne inzistira na rezultatu igre. Dramska igra treba biti dio svake predškolske skupine, a odgojitelj njezin voditelj.

U ovome radu navesti će se i pobliže opisati centri aktivnosti u predškolskoj ustanovi. Definiirat će se dramski odgoj i dramska igra te će se govoriti o njihovoj važnosti i utjecaju na dijete. Detaljnije će biti opisan centar dramskih aktivnosti koji je ujedno tema istraživačkog dijela rada.

Potaknuta čestim raspravama odgojitelja u vezi dramskog odgoja, učestalosti njegove primjene u predškolskim skupinama, prisutnosti centra dramske aktivnosti te općenito jesu li odgojitelji uopće kompetentni dramski odgajati, odlučila sam provesti kratko istraživanje kako bih se i ja mogla uključiti u rasprave, znajući o čemu govorim. Istraživanje je provedeno 2019. godine putem internetskog upitnika.

Rezultati dobiveni istraživanjem su zadovoljavajući, što znači da je mali broj odgojitelja koji trenutno ne prakticiraju dramski odgoj, ali imaju u planu izraditi centar dramskih aktivnosti.

2. CENTRI AKTIVNOSTI U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

Poticaji i materijali koji su dio prostora predškolske ustanove određene dobne skupine trebaju biti prilagođeni djeci. Već poznata činjenica je ta da je svako dijete drugačije i posebno, da se razvija drugačijim tempom i netočno je da djeca iste dobi teže istome. Bitno je spomenuti da svako dijete uči na svoj način, a na nama odgojiteljima je da prostor u kojemu dijete boravi oblikujemo prema njemu.

Dijete je primarni korisnik ustanove ranog odgoja i obrazovanja. Prostor mu treba omogućiti avanturu u kojoj će ono testirati sve svoje mogućnosti, sposobnosti i granice. Da bi odgojitelj mogao oblikovati prostor na najbolji mogući način, bitno je da poznaje djecu svoje skupine i uvidi njihove interese i područja koja ih zanimaju. Mnoštvo različitih materijala omogućuje odgojitelju da bolje razumije djetetove ideje i interese (Slunjski, 2001).

Kada govorimo o područjima koja zanimaju pojedino dijete, tada možemo govoriti o centrima aktivnosti pojedine skupine. Centre aktivnosti možemo definirati kao logične cjeline koje su fizički i smisleno odvojene. Funkcija pojedinog centra je jasno prepoznatljiva jer obiluje mnoštvom materijala koji su obilježje toga centra. Oni trebaju biti raspoređeni tako da omoguće djetetu nesmetano kretanje kroz prostor.

Centri aktivnosti potiču djetetovu autonomiju. Ono samostalno inicira aktivnosti i samostalno odabire centar u kojem započinje svoju simboličku igru. Djetetu ovdje nije potrebna pomoć odgojitelja. Dijete je u stalnoj interakciji, kako sa samim prostorom određenog centra, tako i s vršnjacima svoje skupine.

„Djeci je potrebna sloboda kretanja, veći prostor, uređen tako da više sličí radionicama, ateljeima, sobama opremljenim s mnoštvom raznovrsnih materijala, alata, sprava i sredstava koji djeci pružaju mogućnosti različite prilagodljivosti, transformacija, konstruiranja, građenja, istraživanja, igre i učenja jer djeca svoja znanja ne preuzimaju pasivno od okoline, već ih aktivno izgrađuju, tj. konstruiraju.“
(Velan, 2016)¹

Svako vrtićko okruženje i svaki vrtićki prostor se međusobno razlikuju. Tako se razlikuju i centri aktivnosti od skupine do skupine. Razlog tome su djeca i odgojitelji. Svaki odgojitelj prati i dokumentira svoju djecu i kreira okruženje takvim da se dijete

---

¹Prostor i materijali; URL: <http://vrtic-olgaban-pazin.hr/2016/11/29/prostor-i-materijali/>

u njemu osjeća ugodno i da ima osjećaj pripadanja (Brajković, Handžar, Tankersley, 2012).

Točni nazivi centara aktivnosti i njihov broj nisu točno određeni. U stručnoj literaturi postoje nazivi nekih osnovnih centara, ali u primjerima iz prakse možemo vidjeti da se nazivi i vrste centara aktivnosti razlikuju od skupine do skupine. Prema Slunjski (2008), okruženje prije svega treba biti multisenzoričko, što znači da treba poticati djecu na istraživanje angažiranjem različitih osjetnih sustava (Budisavljević)².

U nastavku rada slijede nazivi i opisi centara aktivnosti koje najčešće možemo „sresti“ u predškolskoj ustanovi.

2.1. Istraživački centar

Za svaki centar aktivnosti možemo reći da je na neki način istraživački jer dijete ima priliku istražiti sve njegove posebnosti. Sam istraživački centar sadrži mnoštvo materijala koji potiču istraživanje različitih pojava i svojstava materijala. To je centar gdje dijete može saznati nešto više o zvuku, svjetlosti, boji, raznim teksturama, mirisu i težini nečega. Ovdje dijete uspoređuje, primjenjuje već naučeno i zaključuje. Nadograđuje svoje znanje i koristi se dosadašnjim iskustvom (Dobud, 2016).

Istraživanje je sastavni dio djetetova života, zato ne znači da mogućnost istraživanja ima samo ono dijete koje je dio odgojno-obrazovne zajednice. Djeca samostalno otkrivaju, povezuju nepoznato s već naučenim i stvaraju novo. Dijete istraživanjem obogaćuje svoj govorni izraz i samostalno zaključuje. Istraživački centar je zaslužan za eksperimentiranje i doživljaje te upotpunjuje djetetovo življenje, djelovanje i simboličku igru.

Raznim istraživačkim aktivnostima se zadovoljava djetetova znatiželja. Njegova potreba za istraživanjem je prirodna. Ono „misli rukama“ i kvalitetnije uči ako je u izravnom doticaju s predmetom istraživanja.³

---

² Poticažno prostorno-materijalno okruženje vrtića; URL: <https://www.limac.hr/poticažno-prostorno-materijalno-okruženje-vrtica>

³Dječji vrtić Mali Isus; URL: <http://dvmi.hr/aktivnosti/>

2.2. Centar stolno-manipulativne igre

Stolno-manipulativni centar je zaslužan za razvoj fine motorike i koordinaciju ruka-oko što je ujedno priprema za aktivnost pisanja. Ovaj centar sadrži razne manipulativne igre tijekom kojih dijete treba razmišljati. Slagalice, umetaljke, premetaljke, pokrivaljke i razne igre koje se igraju na stolu pripadaju ovome centru. Naravno, igre koje će ovaj centar sadržavati bit će prilagođene uzrastu djeteta.

Dijete jasličke dobi će imati ponuđene jednostavnije stolno-manipulativne igre. Jednostavnije znači da će pojmovi koji se na slagalicama, umetaljkama ili pokrivaljkama prikazuju biti jednostavni, realni, jasni, odgovarajućih boja i ono najbitnije je da budu iz djetetove svakodnevice, ono što je naučio iz okoline. Za malo dijete je značajno iskustveno učenje, stoga u ovome centru polazimo od jednostavnih ka složenim manipulativnim igrama.

Starije dijete ima sposobnost apstraktnog mišljenja. Ono može zaključiti da će se nešto dogoditi ili da je nešto takvo i bez da to vidi. Njemu određeni pojmovi i stvari ne moraju biti striktno prikazani onakvima kakvi uistinu jesu u stvarnosti već ono i promjenom oblika ili boje može zaključiti o čemu se radi.

Igre za ovaj centardjeca mogu izraditi samostalno, prema svojim interesima i željama ili zajedno s odgojiteljem. Postoje i gotove igre. Bitno je da neka igra napravljena od papira bude zaštićena folijom kako ne bi došlo do njezinog brzog uništavanja i da je veličina figurica primjerena uzrastu skupine.

Centar za stolno-manipulativne igre nije interaktivan centar što se tiče socijalnih odnosa između vršnjaka, već se dijete igra samostalno.

2.3. Matematički centar

Ovaj centar nudi razne poticaje za matematičko mišljenje i uči djecu da je matematika sastavni dio života. Sadrži aktivnosti koje djecu upoznaju s omjerima, odnosima i količinom. Ovdje djeca uočavaju osnovne računske operacije, logički zaključuju, svrstavaju prema zadanim pravilima te uočavaju jednakosti i nejednakosti.⁴

---

⁴Dječji vrtić Mali Isus; URL: <http://dvmi.hr/aktivnosti/>

Materijali i poticaji mogu biti razni. Od perlica, gumbića, kamenčića i čepova koji će služiti nizanju, sortiranju i upoznavanju s matematičkim nizom, do raznih kutijica, drvenih štapića na koje se mogu napisati brojevi pa će poslužiti nekoj igri.

Matematičke aktivnosti se protežu kroz sve centre aktivnosti, bez da je dijete toga svjesno. Odgojitelj bi djetetu trebao približiti matematiku na njemu primjeren način, jer će mu ona biti korisna za budućnost.

Ovaj centar bi trebao sadržavati stol i stolce kako bi djeca zajedno mogla rješavati neku matematičku aktivnost.

2.4. Centar rane pismenosti

Centar rane pismenosti ili centar početnog čitanja i pisanja sadrži niz poticaja za upoznavanje djeteta sa slovima abecede. Svrha ovoga centra nije naučiti dijete pisati i čitati, već mu približiti slovo, riječ, rečenicu, držanje olovke, čitanje i knjigu. Ovdje su ponuđeni razni materijali koji upoznaju dijete s osnovama pravopisa jer ako ono ima dobro razvijene predpisačke i predčitačke vještine, postat će dobar čitatelj.⁵

Centar rane pismenosti uglavnom obiluje slikovnicama raznih oblika i sadržaja. Uz slikovnice se mogu naći i dječje enciklopedije te razni audio-vizualni materijali. Ovome centru pripada pričanje priča, prepričavanje, razgovor, zajednička izrada plakata i dijete uočava povezanost ilustracije i teksta te njihov međusobni odnos.

2.5. Centar građenja

Centar građenja i konstruiranja je centar gdje djeca nadograđuju i upotpunjuju svoje ideje i maštu. To je mjesto gdje ono zamišljeno i plošno postaje vidljivo i prostorno. Gradi se od raznih materijala: papir, stiropor, karton, drveni štapići, plastika, glina. Dobivene građevine rezultat su djetetove kreativnosti. U centru građenja vidljiva je suradnja i tamo je rijetko kada dijete samo.

Centar građenja nije ništa drugo nego primjena matematičkih pravila i zakona fizike. Dijete kroz igru stavlja materijale u ravnotežu, gradi horizontalu i vertikalnu. Ono

---

⁵Centar početnog čitanja i pisanja; URL: <https://nakladapanda.hr/didakticke-igracke-i-materijal/centar-pocetnog-citanja-i-pisanja/>

zaključuje da veći predmeti nose manje i da je potrebno više manjih materijala kako bi pokrili jedan veći. Centar građenja pospješuje snalaženje u prostoru (Grubišić)⁶.

2.6. Glazbeni centar

„Glazbeni centar u vrtiću može biti puno više od mjesta u kojem držimo instrumente, nosače zvuka i player za reprodukciju glazbe. Uz pomoć ideja predloženih u ovom tekstu, od Glazbenog centra možemo načiniti pravi mali atelje za poticanje glazbene kreativnosti i za aktivan dječji doživljaj zvuka, glazbe i pokreta.“ (Young Children, 2004)⁷

Glazbeni centar nije prisutan u svim skupinama predškolske ustanove. Prisutan je uglavnom tamo gdje je odgojitelj ljubitelj glazbe i njemu je nezamisliv dan bez melodije i pokreta. Mnogi smatraju da se glazbeni centar formira tako što se na jedan stol postavi nekoliko instrumenata pa će djeca s vremena na vrijeme prići stolu i zasvirati ponuđenim instrumentom.

Izražavanje glazbom je kreativnost. Svrha glazbene kreativnosti je naučiti djecu melodično pjevati i kretati se u ritmu. Naučiti ih da stvaraju glazbu, da ju slušaju s razumijevanjem te da razviju samopouzdanje prilikom pjevanja pred vršnjacima.

Glazba je zaslužna za predpisačke vještine. Raginhild A. Oussoren(2008) u svojoj knjizi *Ples pisanja* navodi da je pokret u osobnom prostoru, a zatim na podlozi i papiru osnova za učenje pisanja.

Nije nužno da instrumenti budu kupovni. Postoji mnoštvo načina i materijala od kojih dijete s odgojiteljem može načiniti svoj instrument.

Djeca koja su upoznata s glazbenim pojmovima, s kojima se provodi glazbena aktivnosti i djeca koja su okružena melodijom, bit će možda ekstrovertnije osobe od onih koji predškolske dane provode u tišini.

2.7. Centar likovnog izražavanja

Dijete se u predškolskoj ustanovi susreće s reprodukcijama likovnih djela. S likovnim ostvarajem zbližava se još od prve slikovnice. Dijete svoju likovnu kreativnost pokazuje od najranije dobi i onda kada nije u potpunosti savladalo držanje olovke, bojice i kista (Dobud, 2005).

⁶ Građenje i konstruiranje; URL: <http://www.djecja-igra.hr/default.aspx?id=107>

⁷ Osmišljavanje glazbenog centra; URL: file:///C:/Users/KING/Downloads/56_DVO_3_Osmisljavanje_glazbenog_centra.pdf

Zadaća odgojitelja je upoznati dijete s likovnim terminima koji su primjereni njegovoj dobi. Treba ga upoznati s likovnim tehnikama i kako ih pravilno upotrebljavati.

Djeca stvaraju bojicama, flomasterima, akvarelom, temperama, kolaž papirom. Ona izrezuju, trgaju, lijepe, utiskuju i gnječe. Stvaraju prema promatranju, sjećanju, zamišljanju i izmišljanju. Ovo je uz centar rane pismenosti, centar u kojemu se razvija fina motorika i osjećaj za urednost.

2.8. Centar simboličke igre

„Simbolička igra se najčešće određuje kao aktivnost u kojoj dijete koristi simbole, igračke kao zamjenu za realne predmete.“ (Miljak, 2009, str. 14)

Najčešći centri simboličke igre su centar liječnika, obiteljski centar, centar frizera, centar trgovine, banka, pošta.

U centrima simboličke igre dijete u potpunosti preuzima ulogu i radnju osobe i mjesta u kojemu se nalazi. Govori iste rečenice i radi identične pokrete kao npr. prodavačica. Dijete može oponašati samo one radnje i ona zanimanja koje je vidjelo i koja su dio njegova okruženja i iskustva. U ovome centru dolazi do socijalnih odnosa jer dijete surađuje s vršnjacima i odgojiteljem, samo što se tada prema jednima i drugima odnosi drugačije (sukladno ulogama), npr. odgojitelj postaje kupac.

2.9. Mirni centar

Drugi nazivi ovoga centra su centar osame i centar za odmor i relaksaciju. Ovaj centar nalazi se u nekom kutku sobe. Tu je najčešće tepih ili spužva te je djelomično zatvoren baldahinom ili zavjesom. Njegov smisao je da se dijete dođe odmoriti, razmišljati, prolistati slikovnicu ili se pak družiti s prijateljem. U mirnom centru dijete može leći i odmoriti.

Kao što je nama odraslima ponekad potreban mir, tako je potreban i djetetu.

3. DRAMSKI ODGOJ

Kako bi autorica Mira Perić Kraljik(2009) u svojoj knjizi *Dramske igre za djecu predškolske dobi* navela, literatura iz područja dramskoga odgoja je prava rijetkost, poput endema.

Dramski ili dramsko-scenski odgoj možemo definirati kao oblik poučavanja i učenja dramskim iskustvom, kao metodu koja je zastupljena u odgojno-obrazovnim ustanovama i kao skup metoda učenja koje služe u odgojno-obrazovnom procesu.

Ovakav oblik odgoja djeluje na djetetov intelektualni, moralni, emocionalni, socijalni i estetski razvoj te utječe na oblikovanje njegova pogleda na svijet. Dijete sudjelovanjem u dramskim aktivnostima spoznaje sebe i svijet oko sebe.

„Dramski odgoj, baš kao i dramska i scenska umjetnost, podrazumijeva sklad jezičnih i nejezičnih oblika sporazumijevanja, likovne i glazbene elemente, a često se služi i izražajnim sredstvima plesa, dodajući i svoja specifična izražajna sredstva.“ (Bojović, 2013, predgovor)

Osnovni oblik provedbe dramskog odgoja u predškolskim ustanovama je dramska igra.

3.1. Dramska igra

Igra je sastavni dio djetinjstva. To je prirodna i svrsishodna dječja aktivnost koja obogaćuje djetetov razvoj. Dijete predškolske dobi igra se simboličke igre, gdje stvari namjerno pretvara u nešto drugo. Autorica Mira Perić Kraljik (2009)ističe kako je motivirajuća i planirajuća simbolička igra temelj dramskoj igri i da maloj djeci treba ponuditi jednostavnu planiranu dramsku igru. Ona u svojem priručniku *Dramske igre za djecu predškolske dobi* iznosi 38 primjera dramskih igara, odnosno primjera simboličke igre. Svaki primjer igre odnosi se na djetetu poznat događaj kako bi se ono moglo potpuno opustiti i poistovjetiti s likom. Dijete u igri postaje ono što u stvarnosti nije ili ne može biti. Drugim riječima, dijete ulazi u simboličku igru i poprima karakteristike svoje nove uloge. Stvara situacije bez prethodnog planiranja. U toj simboličko/dramskoj igri događaj je stvaran i istinit. To je djetetov odmak od stvarnosti, sukoba i problema i kroz simboličko/dramsku igru ono jednostavnije govori o svojem ponašanju. Dramska igra služi rješavanju sukoba.

Kao što je u tekstu navedeno, dramska igra je osnovni oblik provođenja dramskog odgoja u odgojno-obrazovnim institucijama. U dramskoj igri dijete pokazuje svoju kreativnost i stvaralaštvo (Lugomer) ⁸.

Dramska igra je uspješnija kada je dijete mlađe. Predškolsko dijete je otvorenije za novitete i nema srama kao starije dijete (Perić Kraljik, 2009). Nema „kočnicu“ koja ga sprječava učiniti ono što mu je na umu. Dijete voli glumiti.

Simbolička igra djetetu je prirodna i ona se u njemu prirodno aktivira. Takav oblik dramske igre naziva se spontana dramska igra. Ovdje nije unaprijed određena tema igre, već se dijete samo „uključiti“ u neku ulogu i situaciju (koja mu se vjerojatno nedavno dogodila u stvarnom životu). U spontanoj dramskoj igri dijete određuje pravila i ono je pisac svoje drame i glavni lik svijeta mašte. S druge strane, dramska igra ima samo pozitivan utjecaj na djetetov razvoj, a simbolička igra je put ka dramskoj igri, stoga je zadaća odgojitelja upoznati dijete s dramskim tehnikama, postupno ga uvesti u dramski svijet i dati mu jasne ciljeve i pravila tijekom rada. Ovdje nastaje vođena dramska igra gdje je odgojitelj ujedno i stvaratelj iste. Njegova zadaća je planirati kreativnu dramsku igru i pružiti djetetu niz zanimljivih situacija koje će poticati kreativnost, spontanost i stvoriti osmijeh na njegovom licu. Odgojitelj ne smije ometati dječju kreativnost. Treba biti „nevidljivi“ vodič ili dio same dramske igre. Kada se dijete ne ometa u njegovu stvaranju i mašti, nego ga se potiče i hrabri, ono će izgraditi povjerenje u vlastite sposobnosti (Bojović, 2013).

Dostupnaje stručna literatura u kojoj se nalaze primjeri dramskih igara s obzirom na dob djeteta, ciljeve i zadaće.

Svakom djetetu treba biti omogućena dramska igra, a ne samo onome koji polazi sate dramskih igraonica. Svako dijete ima pravo okušati se u glumi i ulogama jer ono što doživi u dramskoj igri i aktivnostima je nešto posebno i neponovljivo.

---

⁸ Hrvatski centar za dramski odgoj; URL: <http://www.hcdo.hr/knjiznica/strucni-clanci/valentina-kamber-dramski-odgoj-u-nastavi/>

Dušica Bojović(2013) u svojoj knjizi *Više od igre, Ispričaj mi priču* navodi niz dramskih igara i aktivnosti za djecu predškolske dobi koje je potrebno postupno uvrštavati u praksu:

- ❖ Pantomima.
- ❖ Vođena fantazija
- ❖ Narativna pantomima.
- ❖ Igre uloga.
- ❖ Prezentiranje dramskih tekstova i priča drugima – pričanje po slikama i prepričavanje.
- ❖ Dramske igre.
- ❖ Upotreba lutaka, lutkarsko kazalište.
- ❖ Improvizacije i karakterizacije uloga.
- ❖ Individualne uloge.
- ❖ Karakterizacija likova.
- ❖ Dramatizacija i izvođačke igre.
- ❖ Forum-kazalište.
- ❖ Odgojitelj/odgojiteljica u ulozi.

Dramske igre su dječji način istraživanja svijeta odraslih i ona uče oponašajući ih. Na odgojiteljima je da zadovolje djetetovu potrebu za glumom uvodeći dramski odgoj u svoj plan i program. Mašta odgojitelja treba biti duplo veća od djetetove mašte (Bojović, 2013) i odgojitelj treba biti spreman za nove ideje. Da bi se odgojitelj mogao u potpunosti upustiti u dramski odgoj i u vođenje djeteta u dramski svijet, potrebno mu je znanje iz toga područja.

3.2. Utjecaj dramske igre na predškolsko dijete

Dramske igre pozitivno utječu na mnoge aspekte djetetova razvoja. Ovom temom se ponajviše bavila autorica Bojović (2013) koja je spomenuta u gornjem tekstu i koja navodi prednosti dramskog izraza na djetetov razvoj:

- ❖ Samopouzdanje i pozitivno samopoimanje
- ❖ Mašta
- ❖ Empatija i tolerancija
- ❖ Kooperativnost

- ❖ Koncentracija
- ❖ Jezik i sposobnost komunikacije
- ❖ Kreativnost u rješavanju problema
- ❖ Humor
- ❖ Izražavanje emocija
- ❖ Relaksacija
- ❖ Samokontrola i samodisciplina
- ❖ Povjerenje
- ❖ Fizički razvoj
- ❖ Pamćenje
- ❖ Socijalna svijest
- ❖ Izgrađivanje vrijednosti i stavova
- ❖ Estetske vrijednosti

4. CENTAR DRAMSKIH AKTIVNOSTI

Centar dramskih aktivnosti trebao bi imati posebno mjesto u svakoj skupini predškolske ustanove zbog svojih pozitivnih utjecaja na dijete. Postoje razni nazivi ovoga centra, a najčešće ga određuju sami odgojitelji.

Ovaj centar treba biti kvalitetno opremljen zanimljivim materijalima. Bilo bi poželjno da sadrži kutiju za rekvizite u kojoj će se nalaziti razni predmeti za poticanje mašte i kreativnosti (Bojović, 2013). Gotovo svaki predmet i materijal je iskoristiv u dramske svrhe jer tada postaje nešto drugo.

Najčešće dramske aktivnosti koje se provode u dramskom centru i najviše zanimaju djecu su improvizacija, igra uloga i lutkarsko kazalište. Također, djeca vole kazalište sjene i lutke sjene, što je vrlo jednostavno za stvoriti pomoću tri rekvizita: paravan, lutkice i svjetlo. Sve ostalo će nastati kada se upotrijebi mašta.⁹

Centar dramskih aktivnosti je najčešće neki stol na kojemu je drveni ili kartonski okvir sa zavjesom. To je improvizirana pozornica koju djeca stvaraju zajedno s odgojiteljem.

---

⁹ Kazalište sjena; URL: <https://kat-os-jpavlisic.hr/nastava/izvannastavne-aktivnosti/kazaliste-sjena/>

Lutke su ključni dio ovoga centra i one predstavljaju jedno od najpopularnijih sredstava za rad s djecom predškolskog uzrasta (Bojović, 2013). One mogu biti gotove, kupljene, ali najbolje su one koje odgojitelj izradi s djetetom ili koje dijete izradi samo. Scenske lutke mogu biti izrađene od raznih materijala: čarapa, stiropora, spužve, balona, vreće, papira... .

Centar dramskih aktivnosti može biti u stalnoj postavi skupine ili se postavi s obzirom na interes djece. Također može biti tematski oblikovan i uređen.

Djetetovo samopouzdanje i samouvjerenost u vlastite sposobnosti još više raste ako ono samo izrađuje potreban dramski materijal. Tako odgojitelj može vidjeti djetetovu kreativnost i mogućnosti, a dijete razvija finu motoriku i osjećaj za urednost.

5. ISTRAŽIVANJE

METODOLOGIJA PRIKUPLJANJA PODATAKA: Istraživanje poznavanja i učestalosti primjene dramskoga odgoja te ispitivanje o prisutnosti i izgledu centra dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću.

Prije samoga istraživanja i prikupljanja podataka potrebno je odabrati istraživačku metodu. Metode ovise o vrsti pitanja, broju ispitanika, vremenu ispitivanja, broju istraživača i još mnogim drugim čimbenicima.

Cilj istraživanja

Dramski odgoj pozitivno utječe na mnoge aspekte djetetova razvoja, a njegov ostvaraj u predškolskoj ustanovi predstavlja centar dramskih aktivnosti. Da bi se moglo kvalitetno dramski odgajati i da bi djeca usvojila osnovne termine iz ovoga područja i u konačnici da bi se mogla kreativno izraziti, opustiti i upotrijebiti maštu u potpunosti, potreban je odgojitelj. Cilj ovog istraživanja je saznati koliko često odgojitelji primjenjuju dramski odgoj u svojoj skupini, postoji li centar dramske aktivnosti u njihovoj skupini i smatraju li se uopće kompetentnima za dramski odgoj.

Instrument i postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 07. kolovoza do 14. kolovoza 2019. godine. U svrhu istraživanja napravljen je internetski upitnik ¹⁰ za odgojitelje. On se sastojao od kratkog upoznavanja sa samim ciljem istraživanja i dvanaest pitanja na koja je trebalo odgovoriti. Prije samih pitanja nalazio se opći dio upitnika u kojemu su se saznali spol ispitanika, dob te godine iskustva u predškolskoj ustanovi. Zadnja stavka je imala mogućnost dodavanja fotografije svoga centra dramskih aktivnosti. Pitanja su bila kratko i jasno određena. Ispitanik je trebao odabrati jedan ili više od već ponuđenih odgovora ili ukratko opisati i navesti što se od njega u određenom pitanju tražilo. Vrijeme koje je bilo potrebno za ispunjavanje ove ankete je 15 minuta.

---

¹⁰Internetski ili mrežni upitnik je napravljen pomoću Google obrasca koji nudi izradu prezentacija, anketa, dokumenata i tablica. Upitnik se nalazi u prilogu i identičan je onome koji se koristio u svrhu istraživanja.

URL: <https://www.google.hr/intl/hr/forms/about/#start>

Tijek istraživanja

Mrežna adresa stranice na kojoj se nalazio internetski upitnik poslana je poznanicima i prijateljima odgojiteljima putem društvene mreže Facebook ili putem e-maila. Oko dvadeset poznanika odgojitelja koji su zaposlenici različitih predškolski ustanova, primilo je internetski upitnik s kratkim objašnjenjem svrhe njegova slanja. Njih šesnaestero je dalo svoje odgovore.

Uzorak istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo šesnaest odgojitelja ženskog spola. Raspon ponuđene dobi kretao se od *manje od 25* do *65* godina. 50% ispitanika je dobi između 25 i 35 godina, dok je 25% ispitanika u dobi od 45 i 55 godina. Što se tiče broja godina rada kao odgojitelj, njih četvero (25 %) ima četiri godine radnoga iskustva, dvoje (12,5 %) dvije godine radnoga iskustva, dok su ostali odgovori između četiri i trideset godina radnoga iskustva.

Interpretacija dobivenih rezultata

Prvo pitanje koje je bilo postavljeno ispitanicima je jesu li upoznati s terminom *dramski odgoj* i svih šesnaestero (100 %) je odgovorilo da jesu što znači da ustanove za edukaciju budućih odgojitelja uvrštavaju poduku o dramskom odgoju u svoj plan rada. Drugo pitanje se odnosilo na kompetentnost i općenito spremnost odgojitelja na upuštanje u dramske igre i aktivnosti. Najveći broj ispitanika (43,8 %) je na ponuđenoj brojevnoj skali, gdje 1 znači *Ne*, a 5 *U potpunosti da*, označio broj 3. To bi značilo da vjerojatno nisu ni sami sigurni smatraju li se dovoljno kompetentnima za provedbu dramskih aktivnosti. Čak petero njih (31,3 %) označilo je 5, što znači da se smatraju u potpunosti kompetentnima, a to su odgojitelji koji prakticiraju dramske aktivnosti u svojoj skupini i koji su sigurni u svoje znanje o dramskom odgoju. Na pitanje *Koliko često „dramski odgajate“* ponovo je najveći broj ispitanika (50 %) odgovorilo brojem 3, što bi se moglo tumačiti kao neka nesigurnost u svoje znanje na području dramskog odgoja ili da nisu sigurni koji uopće postupci i aktivnosti ulaze u dramski odgoj. Dvije osobe su označile da uglavnom ne provode dramski odgoj zbog smanjenog prostora u kojemu borave, što može značiti da nisu svjesni pozitivnog utjecaja dramskog odgoja na dijete jer su prednost dali ostalim centrima aktivnosti, a izostavili centar dramskih aktivnosti radi manjka prostora ili nemaju volju za kreativnošću. Oni koji su označili da provode dramski odgoj u svojoj skupini,

odnosno da „dramski odgajaju“, trebali su navesti dramske metode i tehnike koje najčešće koriste. Dobiveni odgovori su: štapne lutke, kratki igrokazi, pantomima, dramski prikaz priče, male scenske improvizacije, interpretativno čitanje, dramatizacija, igrokaz, procesna drama, čarobna kutija i dramatizacija aktualne priče lutkama. Vidimo da su dramske metode i tehnike raznolike, ali i da se ponavljaju između odgojitelja, što opet upućuje na neku njihovu nesigurnost ili nezainteresiranost za novitete i promjene. U šestom pitanju ispitanici su imali mogućnost višestrukog odabira. Trebali su označiti s čime su djeca njihove skupine upoznata. Najviše ih je označilo (81,3 %) da su djeca njihove skupine upoznata s igrokazom, odlaskom u kazalište i scenskom lutkom, a nešto manje ih je upoznato sa samom izradom scenske lutke i nekim teorijskim dijelom dramskog odgoja (gluma, glumci, scena, priča). Iz ovih odgovora je vidljivo da se odgojitelji ispitanici najviše koriste jednostavnijim dramskim metodama i vjerojatno već unaprijed napisanim igrokazima i da ne izrađuju scenske lutke s djecom što bi ponovno mogao biti znak neznanja, nezainteresiranost ili manjka vremena i materijala. Sljedećih šest pitanja upitnika odnosilo se na centar dramskih aktivnosti u skupini. Trinaestero (81,3 %) ih je odgovorilo da imaju centar dramskih aktivnosti u svojoj skupini, jedan (6,3 %) da nema, a dvoje (12,5 %) da nemaju još, ali imaju u planu. Ovo pitanje možemo povezati s prvim pitanjem koje se odnosilo na poznavanje termina *dramski odgoj* jer vjerojatno oni koji su u tom pitanju označili pozitivan odgovor i u ovome su označili da imaju centar dramskih aktivnosti u svojoj skupini. Sljedeće pitanje, osmo, bilo je za one koji su odgovorili da postoji centar dramskih aktivnosti u njihovoj skupini. Odnosilo se na učestalost provođenja vremena u njemu. Samo trećina ispitanika uglavnom provodi vrijeme u centru dramskih aktivnosti. Razlog tome jedino može biti manjak volje i kreativnosti odgojitelja koji bi trebao potaknuti dijete raznolikošću materijala i određenom motivacijom da se uključi u centar. Kako općenito centri aktivnosti nose drugačije nazive od skupine do skupine, tako nosi i ovaj centar. Deveto pitanje se odnosilo upravo na to. Da ispitanici napišu kako se kod njih naziva centar dramskih aktivnosti. Ovo su odgovori: kazalište, centar dramskih igara, kazališni kutić, centar lutaka. Postoji mogućnost da su odgojitelji nazvali svoje centre dramskih aktivnosti prema tome što se najviše u njima koristi i odvija. Dva pitanja koja su slijedila su opširnija. U prvom pitanju ispitanici su trebali opisati svoj centar dramskih aktivnosti (oni koji ga imaju). Opis centra dramskih aktivnosti nalazi se u

točki četiri ovoga rada, a neki od ispitanih odgojitelja su naveli što sve sadrži njihov centar:

- ❖ Štapne lutke, ginjol lutke, paravan, kazalište sjena.
- ❖ Pozornica od drveta, stalak za scensku lutku i zavjese.
- ❖ Kazalište s paravanom, lutke, odjeća za kostimiranje djece.
- ❖ Paravan, razne tkanine, neoblikovan materijal, ginjol lutke, štapne lutke, zijevalice (gotove i one koje su izrađivala djeca), CD-player.
- ❖ Ponuda lutaka, slikopriče, paravan, jastuci.
- ❖ Kazalište - ormarić sa zavjesama; štapne lutke, lutke za prstiće, ginjol lutke, slikopriče, CD.
- ❖ Paravan, stalak sa štapnim lutkama, stalak s kostimima.
- ❖ Lutke i zastori za kazalište.
- ❖ Centar je izradio vrtički domar. Drveno postolje s kotačima i okvirom, šareno pobojan. Na okviru je zavjesa.
- ❖ Roba za presvlačenje, šivane lutke za ruke, ginjoli, štapne lutke, rekviziti (telefon, blagajna, računalo).
- ❖ Paravan, lutke zijevalice, ginjoli.
- ❖ Komoda na kojoj se nalaze razne lutke i s bočnih strana dvije dječje fotelje. S jedne strane su glumci, a s druge strane publika. Unutar komode su slikovnice i udžbenici. Dramsko-čitalački centar.
- ❖ Veći paravan na kotačima da ga djeca mogu staviti gdje im treba. Razni modni dodatci, odjevni predmeti za kostimiranje, štapne lutke, ginjol lutke.

Iz dobivenih opisa centara dramskih aktivnosti može se vidjeti da je izgled samog centra u svim skupina uglavnom identičan, drveno postolje sa paravanom/zastorom. Dobro je što su neka postolja na kotače kako bi ih mogli postaviti gdje žele i kada su im potrebna. Što se tiče same opremljenosti centra, prevladavaju scenske lutke, koje su djeci ujedno i najzanimljivije jer se pomoću njih ona mogu najbolje izraziti. Iz ovih opisa centara mogle su se saznati i neke zanimljivosti u opremanju centra, poput raznih kostima koji služe maskiranju djece, CD-playera za puštanje pozadinske glazbe ili priče koja je podloga dramskom izrazu. U komentaru je vidljiva i korelacija centra dramskih aktivnosti s centrom čitanja. Nedostatak u opremljenosti centara je taj što su samo dva odgojitelja ispitanika napisala da njihov centar posjeduje ručno izrađene lutke.

U drugom opširnijem pitanju ispitanici su trebali navesti na koji način bi se njihov centar dramskih aktivnosti mogao unaprijediti i poboljšati, ako smatraju da se može poboljšati. Slijede odgovori:

- ❖ Više lutaka vlastite izrade.
- ❖ Više kupljenih lutkica, paravan za kazalište sjena, rasvjetna tijela.
- ❖ Centar bi se mogao dopuniti raznim neoblikovanim materijalima i povezati s centrom početnog čitanja i pisanja (priče, slikovnice).
- ❖ Više lutaka koje djeca izrađuju
- ❖ Trenutno nam odgovara ovakav kakav je.
- ❖ Novim lutkama.
- ❖ Pohađanjem raznih radionica i seminara usavršiti razne tehnike i obogatiti dječje stvaralaštvo.
- ❖ Više prostora i više lutki.
- ❖ Zamijeniti s mjestom centra koji se manje koristi i nadodati zastor ručne izrade, odjeću, rekvizite, pomagala i izraditi nove lutke. Pogledati češće kazališne predstave. Ugostiti češće kazališne glumce i putujuća kazališta.
- ❖ Više potrošnog materijala za veću kreativnost.

Ako se osvrnemo na odgovore koje su odgojitelji dali na pitanje *Na koji način bi se Vaš centar dramskih aktivnosti mogao poboljšati*, možemo zaključiti da su donekle zadovoljni opremljenošću. Najviše ih smatra da bi bila potrebna veća količina lutaka i potrošnog materijala, što se može riješiti suradnjom s roditeljima tako da svatko donese komad tkanine, kartona, plastike, gumb, iz čega će nastati nova korisna scenska lutka. Postoje i oni odgojitelji koji smatraju da im je potrebna dodatna edukacija dramskim radionicama te da bi bilo korisno više surađivati s vanjskim ustanovama i omogućiti češće posjete putujućeg kazališta.

Zadnje pitanje internetskog upitnika odnosilo se na one odgojitelje koji nemaju centar dramskih aktivnosti u svojoj skupini, a imaju viziju njegova izgleda. Već smo mogli vidjeti da je to samo jedan odgojitelj. Odgovor je bio da bi centar trebao imati paravan, mnoštvo materijala i lutke te kazalište sjena koje je izrazito zanimljivo djeci.

Na samome kraju upitnika, odgojitelji su mogli učitati fotografije centra dramskih aktivnosti svoje skupine. Jedan ispitanik je učitao svoje fotografije, a neki su odgovorili da njihovi dramski centri nisu fiksni, već ih formiraju s obzirom na interes djece.

Slika 1. *Centar dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću*

Slika 2. *Centar dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću; kazalište sjene*

Zaključak istraživanja

Nakon provedenog istraživanja dolazimo do zaključka da se većina ispitanih odgojitelja uglavnom smatra kompetentnima za provođenje dramskih aktivnosti i igara. Oni koji se smatraju u potpunosti kompetentnima i vjeruju svojim dramskih vještinama, imaju bogato oblikovan centar dramskih aktivnosti u kojem često provode vrijeme, dok oni koji se smatraju manje kompetentnima ili se ne smatraju uopće, kao razlog navode manjak prostora i materijala za dramski odgoj. Iako je većina ispitanih odgojitelja upoznata s prednostima dramskog odgoja, mogućnostima centra dramskih aktivnosti i prakticiranju istih, smatraju da ne bi naodmet bila dodatna edukacija dramskim radionicama i češća organizacija posjeta kazalištima. Većina ih kao problem navodi nedostatak potrošnog, neoblikovanog materijala koji bi im poslužio za zajedničku izradu dramskih rekvizita s djecom.

6. ZAKLJUČAK

Predškolsko dijete je subjekt predškolske ustanove, a odgojitelj čini sve kako bi to dokazao. Zadaća odgojitelja je da prije svega prepozna djetetove potrebe i želje. Da promatranjem svoje skupine i redovitim dokumentiranjem uvidi njihove sposobnosti. Odgojitelj pažljivo oblikuje prostor centrima aktivnosti koji djetetu pružaju osjećaj pripadnosti i roditeljskoga doma. Djeca vole simboličku igru. Vole oponašati drugoga i stavljati se u poziciju odrasle osobe. Dijete voli pokret i melodiju. Dijete ima mogućnost zamišljanja i izmišljanja. Sve su do obilježja dramskoga odgoja u predškolskoj ustanovi.

Svi utjecaji dramskoga odgoja na dijete su pozitivni i s tom svrhom je provedeno ispitivanje koje je opisano u istraživačkom dijelu rada. Dobiveni rezultati su očekivani i uglavnom pozitivni. Većina ispitanih odgojitelja zna što je dramski odgoj i koje su njegove prednosti. Gotovo svi ispitanici posjeduju centar dramskih aktivnosti u svojoj skupini kojega su uredili prema mogućnostima i znanju. Centar dramskih aktivnosti nosi različiti naziv od skupine do skupine, ovisno o njegovoj svrsi. Ispitanici čija skupina nema centar dramskih aktivnosti kao razlog navodi manjak znanja o dramskom odgoju te neimanje prostora i materijala.

Odgojiteljima bi trebalo nuditi više radionica dramskih aktivnosti kako bi proširili svoje znanje ili potvrdili ono što već znaju.

LITERATURA

Knjige:

- Bojović, D. (2013). *Više od igre; Ispričaj mi priču; Dramske metode u radu s djecom*. Split: Harfa d.o.o..
- Brajković, S., Handžar, S., Tankersley, D. (2012). *Koraci prema kvalitetnoj praksi; priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“.
- Došen Dobud, A. (2016). *Dijete-istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alinea.
- Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete veliki istraživač*. Zagreb: Alinea.
- Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM Naklada.
- Oussoren-Voors, R. (2008). *Ples pisanja*. Buševac: Ostvarenje.
- Perić Kraljik, M. (2009). *Dramske igre za djecu predškolske dobi*. Osijek: Sveučilište „Josipa Jurja Strossmayera“.
- Slunjski E. (2008). *Dječji vrtić-zajednica koja uči*. Zagreb: Spektar media.
- Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum; rad djece na projektima*. Zagreb: „Mali profesor“.
- Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću-organizaciji koja uči*. Zagreb: „Mali profesor“.

Mrežne stranice:

- Centar početnog čitanja i pisanja; URL: <https://nakladapanda.hr/didakticke-igracke-i-materijal/centar-pocetnog-citanja-i-pisanja/>, 11. 08. 2019.
- Dječji vrtić Mali Isus, Aktivnosti; URL: <http://dvmi.hr/aktivnosti/>, 11. 08. 2019.
- Građenje i konstruiranje; URL: <http://www.djecja-igra.hr/default.aspx?id=107>, 11. 08. 2019.
- Hrvatski centar za dramski odgoj; URL: <http://www.hcdo.hr/knjiznica/strucni-clanci/valentina-kamber-dramski-odgoj-u-nastavi/>, 13. 08. 2019.
- Kazalište sjena; URL: <https://kat-os-jpavliscic.hr/nastava/izvannastavne-aktivnosti/kazaliste-sjena/>, 10. 08. 2019.
- Poticajno prostorno-materijalno okruženje vrtića; URL: <https://www.limac.hr/poticajno-prostorno-materijalno-okruzenje-vrtica>, 11. 08. 2019.
- Osmišljavanje glazbenog centra; URL: file:///C:/Users/KING/Downloads/56_DVO_3_Osmisljavanje_glazbenog_centra.pdf, 11. 08. 2019.

Prostor i materijali; URL: <http://vrtic-olgaban-pazin.hr/2016/11/29/prostor-i-materijali/>, 12. 08. 2019.

Slika 1. *Centar dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću*

Slika 2. *Centar dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću; kazalište sjene*

PRILOZI

Prilog 1. Upitnik o poznavanju i učestalosti primjene dramskoga odgoja te prisutnosti i izgledu centra dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću.

Dobar dan!

Ja sam Kim Kolarić Sever, studentica preddiplomskog sveučilišnog studija Rani i predškolski odgoj u Petrinji. Anketu provodim u svrhu pisanja završnog rada, a za cilj imam istražiti poznavanje i učestalost primjene dramskoga odgoja te ispitati prisutnosti i izgled centra dramskih aktivnosti u dječjem vrtiću.

Anketa je u potpunosti anonimna, a podatci dobiveni njome koristit će se isključivo u svrhu izrade završnog rada.

Nadam se da ćete izdvojiti malo vremena, pažljivo pročitati pitanja i iskreno odgovoriti na njih.

Unaprijed hvala!

Spol

- Ženski
- Muški

Dob

- Manje od 25
- 25-35
- 35-45
- 45-55
- 55-65

Broj godina rada kao odgojitelj:

---

1. Jeste li upoznati s terminom DRAMSKI ODGOJ?

- Da
- Ne
- Nisam, ali bih voljela/volio znati nešto više

2. Smatrate li se kompetentnom/kompetentnim za provedbu dramskih igara i aktivnosti?

1   2   3   4   5
Ne   Da

3. Koliko često „dramski odgajate“?

1   2   3   4   5
Nikada   Često

4. Ukoliko ste u trećem pitanju odabrali odgovor 1 ili 2, zašto je tome tako?

---

5. Ukoliko ste u trećem pitanju odabrali odgovor 4 ili 5, koje dramske metode i tehnike najčešće koristite?

---

6. Djeca Vaše skupine upoznata su sa (imate mogućnost višestrukog odabira):

- Scenskom lutkom
- Izradom scenske lutke
- Igrokazom
- Odlaskom u kazalište
- Terminima: gluma, glumci, scena, priča

7. Postoji li dramski centar u Vašoj skupini?

- Da
- Ne
- Ne još, ali je u planu

8. Ako postoji dramski centar u Vašoj skupini, koliko često boravite u njemu? (ako ne postoji, ovo pitanje preskočite)

1   2   3   4   5
Jako rijetko   Često

9. Ako postoji dramski centar u Vašoj skupini, nosi li on drugačiji naziv? (ako ne postoji, ovo pitanje preskočite)

---

10. Ukratko opišite svoj centar dramske aktivnosti. (ako ne postoji, ovo pitanje preskočite)

---

11. Na koji način bi se Vaš centar dramskih aktivnosti mogao poboljšati, ukoliko smatrate da se može poboljšati? (ako ne postoji, ovo pitanje preskočite)

---

12. Ako u Vašoj skupini trenutno ne postoji centar dramskih aktivnosti, kako bi on po Vama mogao/trebao izgledati?

Ovdje možete učitati fotografiju Vašeg centra dramske aktivnosti kako bih dobila inspiraciju za svoj budući rad kao odgojiteljica. Hvala :)

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

IZJAVA

Izjavljujem da sam ovaj završni rad izradila samostalno, u suradnji s mentoricom, koristeći se znanjem koje sam stekla tijekom studiranja na preddiplomskom studiju Rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Petrinji. Rad je napisan pomoću navedene literature i u skladu je s pravilima koje iznosi Naputak za izradu završnog rada na preddiplomskom sveučilišnom studiju Rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

Potpis studentice

Zahvala

ZAHVALA

Zahvaljujem mentorici doc. dr. sc. Ivi Gruić koja mi je bila od velike pomoći prilikom izrade ovog završnog rada, pružajući mi korisne i stručne savjete.

Zahvaljujem svojim roditeljima što su mi omogućili školovanje i bili mi podrška u svakom trenutku. Veliko hvala suprugu koji je vjerovao u mene i moje sposobnosti te prijateljima i obitelji na poticajnim riječima.

Zahvaljujem odgojiteljima koji su pristali biti dio istraživanja.

Najveća hvala mome sinu koji je imao razumijevanja i dao mami vremena da napiše ovaj rad.

Završni rad želim posvetiti svojem sinu, roditeljima i suprugu.

Dragi moji, hvala Vam!